

מסורת הש"ס

רש"י

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

ר"ן

לג.

עין משפט
נר מצוה

(א) לעיל לב: וחס נסמן,
(ב) כחכות קו: (ג) [ב"ק
נת. כ"ב ע"ג], (ד) [כחכות
קח. ע"ג], (ה) [ג"ל ועבעת
ליראות], (ו) [ג"ל והמדי,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שוקל וכו'
כלוס הס"ד והח"כ ז"ל
פסקא גמ' והח"כ מ"ה
מדקמי וכו' בדיס ממש
אלמא כ"ל יהידי':

תוספות

אימא שלא ילעום הש"ן,
משום הגתא מאלכ
לעסקן ואפי' מתנין
של מדיר עלמו: וטבעת
להראות בו: כהדם עשר
בבית המשטה ועי' ק' ימי
לו מנה יפה: מאן תנא
אמר רבא ר"א ר"א. ואת'
תן חדא זימנא בדישא
ר"א וי"ל דמנח הך דהכא
מדקק לעיל דאחי כר"א
דאי לאו ה"ה הוה מוקמינן
ליה בחזר ודכ"ע ולכך
מדקק חכא מסיפא:

והא מן מאכל עזמו נדר. ואמאי אסור להשאילו נפה והני לאו מאכל
יניחו: הנאת מאכלך עלי. יהא אסור: ואימא. מאי הנאת מאכלך
שלא ילעום חטיטין שלו ויתן על גבי מכתו והיינו נמי הנאת מאכלך
ואכתי אמאי לא ישאלנו נפה וכברה: המציאה לידי מאכלך עלי.
ונפה וכברה מציא מאכלו למאכל
ולהכי לא ישאלנו לו: אפי' שק וכו'
ואפי' אנא בעלמא. של מדיר אסור
למודר ליתן צה פירות דנאה המציאה
לידי מאכל הוא אסור: סוס לרכוב
עליו. לילך לבית המשטה: או טבעת
ליראות צה. בבית המשטה כדי
שיהגו בו כבוד והיינו הנאת: מיפסק
ומיזיל בארעיה. שהולך דרך קרקעו
לבית המשטה ומקלר דרכו: מהו.
מני הוי הנאה המציאה לידי מאכל
ככל הני אז לא: לריכא נמימר. דשרי
הא ליכא הנאה כלל: וקמי משאילו.
וש"מ דשרי: לא לעולם. אפי' שלא
ליראות צה. ובדין הוא דלא היה כריך
למינני משאילו: אלמא אידי וכו'.
ומהא ליכא למשמע מינה: בתנאי
מקום שמשכירין. שנהגין להשאיל כל
אלו הדברים על ידי שכירות אסור
למדיר להשאילו דכיון שנהגים
להשכיר מיחוי כהנאה המציאה לידי
מאכל ואסור: גמ' מכלל דרישא.
דקמי לא ישאלנו נפה וכברה הוי
דאי"פ שאין משכירין כלומר שאין
נוהגין להשאיל בשכירות אע"ג דלא
הוי הנאה גמורה דכיון שאין משכירין
מאי קא מהני ליה אס על לא ישאלנו
שכנו אחר משאילו בחנם שהרי מקום
שאין משכירין הוא: מאן תנא.
דאפילו הכי אסור: ר' אליעזר

היא. אבל סיפא דקמי מקום שמשכירין אסור דברי הכל היא
דהנאה גמורה היא: בתנאי שוקל לו אס שקלו. המדיר יכול
ליתן בשבילו מחליט השקל שנתנין לתרומת הלשכה ויכול לפרוע
חובו ואין מהנה לו כלום (ב). מדקמי פורע חובו אלמא לא מהני
ליה מנכסיו דהא לא היב ליה בדיס ממש: גמ' אלמא אכרוחי ארי
בעלמא הוא. שמבירח חובו מעליו ושרי: מאן תנא. דאכרוחי שרי:
דברי

אינו אסור אלא באכילה בלבד ומותר בכל דבר אחר אמר הנאת מאכלך
לשאלו ממנו נפה וכברה שרי אמר הנאה המציאה לידי מאכל עלי אסור
באכילה ונפה וכברה מיהו ללעום חטיטין וליתן על גבי
מכתו שרי. כך נראה בעיני: שק להציא עליו פירות וכו' הנאה המציאה לידי מאכלך
אלא לתקן המאכל בנפה וכברה אבל להציא אליו המאכל בלבד בשק ותמור שרי קמ"ל רב פפא: אנא. כל: סוס לרכוב עליו וטבעת ליראות
צה מיפסק ומיזיל בארעיה מאי. דמי אמרינן נהי דהקרבנא המאכל אליו מקרי הנאה המציאה לידי מאכל אפי' הכי להקריב עזמו למאכל
כמופסק ומיזיל בארעיה כדי שיהיה שם מהרה לאו הנאה המציאה לידי מאכל היא דשאני התם שעה במאכל עזמו וכן נמי סוס לרכוב
עליו (א) ליראות צה כדי שיראה כהדם חשוב כשירכוב על סוס ותהא טבעת על ידו ובשביל זה יתנו לו מנה יפה כי האי גוונא גרמא בעלמא הוא:
אינימא שלא ליראות צה לריכא נמימר. דשרי במודר מאכל כיון דאין משכירין כיוצא בהן אפילו ליראות בהן וקמי
משאילו אלמא גרמא דמאכל שרי. וכל הני דבעי רב פפא גרמא בעלמא יניחו: אידי דקמי רישא לא ישאלנו. לאשמעינן דנפה וכברה כלים
שעושין בהם אוכל נפש הן וכומו שפירשתי במשמנתו תנא סיפא משאילו: ולענין הלכה בעיא דרב פפא לא איפשיטא הלכך נקיטין צה
לתומרא: מאן תנא מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור. אפי' במודר מאכל דהאי מודר מאכל דמתני' הא מוקמינן ליה בגמרא באומר הנאה
המציאה לידי מאכל עלי והני כיון דרגילין להשכירין וזה משאילו בלא שטר הנאה המציאה לידי מאכל היא שיהי דמי השכירות שמחל לו
יקח מאכל: גמ' אלמא דרישא. דהיינו לא ישאלנו נפה וכברה אף על פי שפא גרמא בעלמא יניחו: אידי דקמי רישא לא ישאלנו. לאשמעינן דנפה וכברה כלים
בנפה וכברה: בתנאי שוקל לו אס שקלו. המדיר למודר וכן פורע לו חובו. ובגמרא מפרש טעמא: ומחוי לו אצידאו. דלא מידי יהיב
ליה אלא מידעס דנפשיה קמהדר ליה: מקום שנוטלים עליה שטר. דהיינו אס היה מחזיר בטל מן הסלע דכדי האי גוונא מחייב בעל
אצידה ליתן לו שטר כדאיתא בחלו מליאות (ב"מ דף טז:): ספול הנאה להקדש. אס אין מחזיר רואה לקבל השטר יתנו מודר להקדש שאילו היה
מוחל לו מדיר נמנא מהנהו: גמ' אלמא אכרוחי ארי בעלמא הוא ושרי. אשוקל לו שקלו ופורע לו חובו קאי דלהכי שרי משום דלאו מידי
יהיב ליה אלא שמסלק המלוה מעליו. ומש"ה נמי שוקל לו שקלו דהא לא מהני בדלאו הכי יש לו חלק בקרבנות כבוד כדתנן (כחכות קח. ב"מ נת).

אינשי אסור במודר הנאה אבל רבנן דפליגי עליה סברי דכל היכא
דלא אסר עליו אלא הנאתו כה"ג לא מקרי הנאה דכיון דמידי דלא
קפדי צה אינשי הוא אין זה קרוי נהנה מחזירו. ואס תאמר דהכא
משמע דבדריסת הרגל לא קפדי אינשי ומש"ה שרו רבנן ואילו צפי'
חוקת הצמים (ב"ב דף טז:): אמרינן
גבי אלו דברים שאין להם חוקה
ואמרינן הכא בחזר של לא שותפין
עסקינן דלהעמדה כדי לא קפדי
אלמא דוקא שותפין הוא דלא קפדי
הא אינשי דעלמא קפדי וכיון שכן
לימסר אפילו לרבנן. תירך הרמב"ן
ז"ל דהעמדה דאמר התם היינו
להתעבד ולישז בחזר דומיא דהעמדת
צהמה דתמן התם צמתני' [טס]. וכדי האי
גוונא הוא דאמר דדוקא שותפין לא
קפדי הא אינשי דעלמא קפדי אבל
הכא בדריסת הרגל בעלמא עסקינן
דהיינו לעבור דרך חצר ולא להתעבד
שם וצכה"ג אפי' אינשי דעלמא דלא
שותפין לא קפדי ומש"ה שרו רבנן:
ולענין הלכה פסק הרמב"ן ז"ל כר'
אליעזר דאמר ויתור אסור כיון דסתם
לן תנא הכא כותמיה ויתור דסוגיין
דפי' השותפין שדורו [לקמן מה]. כותמיה
אלא. אבל ר"ח ז"ל כתב בפרק חוקת
הצמים [גבין] אלו דברים שאין להם
חוקה דליה הלכתא כרבי אליעזר וכן
דעת ר"ת ז"ל: והא מן מאכל נדר.
וכיון שאין למה יאסר: דאמר הנאה
מאכלך עלי. דכיון דלכך להשכיר
הנאת המאכל הרי אסר על עזמו ל
מה שגורס אותו וקרי ליה מאכלך משום
דבגרמא הנאה שלו הוא ממוקן והוה
סקלא דעתך הכי דאי לא מאי מיקרי

הנאת מאכל: ואימא שלא ילעום חטיטין ויתן על גבי מכתו.
דהנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עזמו ולאסור
דאפי' הנאת המאכל אמר הנאת מאכלך ואכתי לישטרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דבכה"ג
אסור בין בעלמא עזמו על גבי מכתו בין בנפה בין בצברה. ואין
נוח לי דבכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטיטין
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל
דהנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עזמו ולאסור
דאפי' הנאת המאכל אמר הנאת מאכלך ואכתי לישטרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דבכה"ג
אסור בין בעלמא עזמו על גבי מכתו בין בנפה בין בצברה. ואין
נוח לי דבכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטיטין
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל
דהנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עזמו ולאסור
דאפי' הנאת המאכל אמר הנאת מאכלך ואכתי לישטרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דבכה"ג
אסור בין בעלמא עזמו על גבי מכתו בין בנפה בין בצברה. ואין
נוח לי דבכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטיטין
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל
דהנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עזמו ולאסור
דאפי' הנאת המאכל אמר הנאת מאכלך ואכתי לישטרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דבכה"ג
אסור בין בעלמא עזמו על גבי מכתו בין בנפה בין בצברה. ואין
נוח לי דבכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטיטין
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל
דהנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עזמו ולאסור
דאפי' הנאת המאכל אמר הנאת מאכלך ואכתי לישטרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דבכה"ג
אסור בין בעלמא עזמו על גבי מכתו בין בנפה בין בצברה. ואין
נוח לי דבכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטיטין
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל

ב א ג ד ה ו ז ח ט י
מנה' נדרים היא ב
סמן לאון רבט טו"ש י"ד
סי' רכא טיף א:
ג ד ז מיי פ"ו עס הל"ד
ופ"ו ה"א א סמן עס
טור ש"ע עס פ"ג ג:

פירוש הרא"ש

והא מן מאכל נדר.
דמשמע דוקא אוכל נפש:
אימא שלא ילעום חטיטין
על בביתו. דרפואה למנה
היא דמתן בפרק שני
דפסחים (ד' ע"ג): לא
ילעום חטים ויתן
על גבי מכתו מפני שהם
מחממות דנאה מאכלך
משמע שהוא הנאה מגוף
המאכל בלא סמלה: הנאה
המביאה לידי מאכל עלי.
היינו תקון או דבר שיכול
לקנות בו חמלה: שק
להביא בו פירות בו.
דלא מימא דוקא תקון
מאכל קמ"ל דהך נמי
מקרי הנאה המציאה לידי
מאכל: סוס לרכוב עליו.
לבית המשטה: וטבעת
להראות בה. כדי שיכנהו
הלוסוף לו מנות: מיפסק
ומיזיל בארעיה. לקרנ דרכו
ליך לבית המשטה: ואידי
דחנא רישא לא ישאלנו.
דלא מימא דוקא שפול
וקדשה: בתנאי מקום
שמשכירין כיוצא בהן
אסור. דכיון דלכך להשכיר
כיוצא בהו והוא מוחל לו
השכירות צאתן הדמים
הוא יכול לקנות אוכל
נפש והוא הידור מהנאה
המציאה לידי מאכל: גמ'
בכלל דרישא אפי' שאין
משכירין. כלים שעושין
בהם אוכל נפש למודר
ממנו [מאכל]: מתני'
שוקל לו שקלו. מחליט
השקל חייב כל אחד
מישראל בכל שנה לזכור
קרינת ציבור (א) והמודר
יכול לקבל בשבילו דמנחה
בעלמא הוא דעבד ואין
דינו כפורע שטר חובותיו:
ופורע חובו. בגמרא מפרש
לה: ובחזרו לו אבדתו.
בגמרא מפרש לה: אשול
האז להקדש. שאין יכול
לעבדו שאז היה הנה ממנו
ואין ליתנו להקדש לפי
שאטר עליו הנאתו ההקדש
הלך כל הנאה צהה לידי
ממנו ההקדש הוא ואלא מני
להויכח לים המלא דלאו
כל כמניה להספיד להקדש
והיינו דדוקי מהכא בגמרא
דש מעילה בקונמות:
גמ' אלמא אכרוחי ארי
בעלמא הוא. הפורע חובו
על חבירו חשוב כמבית
אחי משכר חבירו שאיני
חייב ליתן לו על זה שטר
כדאיתא בפרק הכותם כאן
לדרי [ב"ק נת]. פורע חובו
מני אינו חייב לשלם ממנו
לו דאי לא מנא מהנהו:

אפי'